

Aan de minister van Volksgezondheid mevrouw Hermans
Aan de minister van Natuur de heer Van Essen

Diever, 8 september 2026

Geachte minister Hermans en minister Van Essen,

Het huidige gebruik van pesticiden in de landbouw is een groot probleem voor de natuur en de gezondheid van ons allen.

Negen NGO's hebben een brief aan de staatssecretaris Erkens ondertekend als reactie op het convenant gewasbeschermingsmiddelen¹. Hierin wordt geconstateerd dat het convenant niet is getekend door enige maatschappelijke partij en niet kan rekenen op draagvlak vanuit de samenleving.

Met deze brief willen we graag wat meer diepte aanbrengen in de problematiek rond het gebruik van pesticiden en oplossingsrichtingen bieden. Wij roepen U beiden op om regie te nemen vanuit uw verantwoordelijkheid voor volksgezondheid en natuur. Want daar ligt het probleem, niet bij de landbouw.

Wij verzoeken u om in overleg te gaan met maatschappelijke partijen om te komen tot een oplossing voor de problemen met het gebruik van pesticiden.

Wat is het probleem?

Er zijn drie probleemvelden te onderscheiden:

1. Burgers willen niet ongevraagd aan gif worden blootgesteld, hun gezondheid loopt gevaar.
2. Natuur mag niet aan gif worden blootgesteld, herstel is hard nodig, zowel in het water als op het land.
3. Burgers moeten altijd de mogelijkheid hebben zich tegen gebruik van gif te beschermen en/of contaminatie met gif te kunnen vermijden.

Er is maatschappelijke onvrede en onrust met betrekking tot het gebruik van pesticiden. Deze zorgen van burgers en natuurbeschermers zijn terecht. Uit onderzoek blijkt dat pesticiden niet op de akker blijven waar ze zijn toegepast, maar zich verspreiden in de omgeving. Deze aanwezigheid van pesticiden in het milieu tast de gezondheid van mens, dier en milieu aan. De stoffen zijn gemaakt om te doden en horen niet in de natuur of in mensen thuis. Exact

¹ zie <https://metenweten.nl/page/brief-aan-regering-het-convenant-is-geklapt>

welke stoffen de gezondheid van mensen aantasten is nog goeddeels onbekend. Stoffen komen in combinatie met elkaar voor en hun afbraakproducten zijn soms zeer persistent (PFAS-verbindingen).

Toelating deugt niet

Als basisoorzaak van de problemen zien wij de hiaten in de toelatingsprocedures en het niet of onvoldoende geïmplementeerd zijn van Unierecht.

Door de EFSA en het Ctgb wordt niet zelfstandig beoordeeld of en in hoeverre stoffen zich na toepassing verder in het milieu verspreiden (verdamping, verwaaiing, uit- en afspoeling). Er wordt niet of nauwelijks gemonitord op stoffen in het milieu. Stoffen worden niet getoetst in combinatie met elkaar, zoals dat met medicijnen wel gebeurt. Er worden geen eisen gesteld aan afbraakproducten.

De rechtspraak, inclusief het Hof van Justitie, heeft reeds meermalen geconstateerd dat in de toelatingsprocedure niet of onvoldoende wordt beoordeeld op de risico's op neurodegeneratieve ziekten die op latere leeftijd optreden, op ontwikkelingsstoornissen voor jonge en ongeboren kinderen, op hormoon-ontregelende werking en cocktails.

Zoals reeds door [het RIVM](#) is geconstateerd is de toelatingsprocedure onvolledig. Regelmatig worden stoffen van de markt gehaald omdat ze toch niet 'veilig' blijken te zijn voor mens, dier of milieu.

Het Ctgb schrijft in haar position paper (december 2025)²:

*Bepaalde gezondheidseffecten kunnen nog niet volledig worden meegenomen bij de beoordeling. Het gaat bijvoorbeeld om neurodegeneratieve aandoeningen (zoals de ziekte van Parkinson) en om effecten van cumulatieve blootstelling (het "cocktaileffect"). Om deze effecten te kunnen beoordelen **ontbreekt momenteel een toetsingskader**.*

Aannemelijk is dat ook nu nog stoffen of middelen gebruikt worden die niet voldoen aan het wettelijke vereiste, namelijk de in de Verordening 1107/2009 opgenomen bepaling dat een stof geen, ook geen uitgestelde, schadelijke effecten mag hebben op de gezondheid van mensen en dieren, met inbegrip van die van kwetsbare groepen, noch onaanvaardbare effecten hebben voor het milieu. Dit is een toepassing van het voorzorgbeginsel.

Bescherming van burgers schiet te kort

De bescherming van burgers met betrekking tot de toelating en wetgeving is onvoldoende.

2 <https://www.ctgb.nl/documenten/2025/12/08/position-paper-van-toelating-naar-afweging>

Het voorzorgsbeginsel uit de Verordening 1107/2009 is uitsluitend gericht op overheden kan daardoor niet als zelfstandige grondslag dienen voor verzet van burgers tegen de toelating. Doordat burgers zich niet of nauwelijks kunnen verzetten tegen een overheid die zijn taak niet volledig uitvoert, kunnen zij zichzelf slechts beschermen middels dure civiele procedures. Burger tegen boer, middels het aantonen van een onrechtmatige daad. Maar de civiele procedure die daarbij hoort is kostbaar.

De Pesticidenrichtlijn 2009/128/EG voorziet in artikel 12 in speciale bescherming van kwetsbare gebieden als *“gebieden die door het brede publiek of door kwetsbare groepen, zoals omschreven in artikel 3 van Verordening (EG) nr. 1107/2009, worden gebruikt, zoals parken, openbare tuinen, sport- en recreatieterreinen, schoolterreinen en speelplaatsen, en gebieden in de nabijheid van zorginstellingen;”* en Natura 2000-gebieden.

Dit artikel is niet in nationale wetgeving geïmplementeerd. Hier is sprake van nalaten van een overheidsverplichting. Burgers worden onvoldoende beschermd en de burgers kunnen zich hiertegen niet verzetten.

De omgevingswet kent een specifieke zorgplicht (art.2.11 Bal). De rechtspraak heeft [vastgesteld](#) dat hieruit met name voor gemeenten een onderzoeksplicht volgt naar het gebruik van pesticiden (welke, wanneer, hoe veel, wijze van toepassing). Tot op heden is dit niet door enige overheid uitgevoerd.

Bescherming van Natura 2000 schiet tekort

Ook de bescherming van natuurgebieden schiet tekort. Het Ctgb schrijft in het eerder genoemde position paper:

De Habitatrichtlijn verplicht tot het voorkomen van verslechtering van beschermde natuur. De toets daarop valt buiten het kader van de toelating.

Ten aanzien van Natura 2000-gebieden biedt de op de Habitatrichtlijn gebaseerde nationale wetgeving voldoende zelfstandige aanknopingspunten voor een beoordeling van de risico's. Door de rechtspraak is al vanaf 2021, in 2025 [bevestigd door de Afdeling](#), bepaald dat het gebruik van pesticiden een Natura 2000-vergunning Omgevingswet behoeft. Er is nu anderhalf jaar na de uitspraak van de Afdeling nog geen enkele vergunning verstrekt.

Meerdere colleges van Gedeputeerde Staten zijn geconfronteerd met handhavingsverzoeken, maar zoeken 'geitenpaadjes' om niet te hoeven handhaven. De eerlijkheid gebiedt om op te merken dat het praktisch nog moeilijk uitvoerbaar is om in het dossier pesticiden nuance aan te brengen om voor specifieke middelen wel of geen vergunning te verstrekken. Wel

duidelijk is dat voor de stoffen die substantieel voorkomen in Natura 2000-gebieden geen vergunning kan worden verstrekt.

Welke maatregelen zijn gewenst om de gesignaleerde problemen aan te pakken?

De kern van het probleem is dat aannemelijk is dat er onder de toegelaten pesticiden zijn die ontoelaatbare schade veroorzaken. Gezondheidsschade en natuurschade. Maar dat we niet of onvoldoende weten welke stoffen dit specifiek betreft. De schadelijke stoffen moeten worden gedetermineerd en geëlimineerd.

Meten=Weten en met ons vele andere maatschappelijke organisaties stellen primair dat de overheden bestaande wetgeving en de daaruit voortvloeiende jurisprudentie moeten toepassen. Kortweg; houd je aan de wet. De vergunningplicht Natura 2000 Omgevingswet dient te worden uitgevoerd.

Bekend is dat tientallen stoffen uit pesticiden in Natura 2000-gebieden zijn aangetroffen. Het maken van een passende beoordeling, inhoudende aantonen dat deze stoffen geen significante effecten kunnen veroorzaken, is binnen een termijn van enkele jaren onmogelijk. Onderzoek en kennis daartoe, ontbreken. Dit aspect is in de toelating niet beoordeeld (zie boven).

Om aan de dwingende eisen van de Habitatrichtlijn te voldoen kan het daarom niet anders dan het gebruik van middelen die deze in Natura 2000 aangetroffen stoffen bevatten te stoppen.

Maatschappelijke partijen realiseren zich dat er forse kennislacunes bestaan, maar de Habitatrichtlijn eist zekerheid en laat geen ruimte om bij twijfel niet te handelen.

De voor de natuur noodzakelijke maatregelen zullen ook leiden tot een vermindering van schade aan de volksgezondheid doordat het gebruik van een aantal zich verspreidende middelen niet meer zal zijn toegestaan.

Los daarvan dient de regering op korte termijn onderzoeken op te starten gericht op het realiseren van zonering en de toxiciteit van buiten de akkers (in huizen en tuinen) aangetroffen stoffen. Dit is noodzakelijk om met name gemeenten in staat te stellen uitvoering te geven aan hun zorgplicht.

De regering dient de regie te nemen en een eind te maken aan het over provincies en gemeenten versnipperd beleid (postcodebeleid). Alsmede een eind te maken aan de voortdurende tegenwerking om een onvermijdelijke omslag in beleid omtrent pesticiden tegen te werken. Provincies ontwikkelen handhavingsbeleid waarbij ze ver buiten hun bevoegdheid treden en zowel Unierecht als nationaal recht buiten werking trachten te stellen.

Diverse maatschappelijke organisaties hebben aangegeven terughoudendheid te betrachten bij het voeren van juridische procedures wanneer er een concreet en juridisch bindend beleid wordt gevoerd om de schadelijke effecten van pesticiden terug te dringen.

Een belangrijke randvoorwaarde is openheid. Er is een gerechtelijke uitspraak dat het Verdrag van Aarhus burgers het recht geeft deze milieuemissies in te zien. De actie van minister Wiersma op haar laatste werkdag om deze gegevens niet openbaar te doen zijn, tast wederom het vertrouwen in de goede wil van de regering aan. Ook in het convenant wordt getracht de milieuemissies van pesticiden geheim te houden.

Wat mankeert er aan het convenant gewasbescherming ?

De basisoorzaak van de problematiek, de toelating, wordt buiten beschouwing gelaten. Belangrijke wetgeving wordt genegeerd of omzeild.

Agrarische belangen worden centraal gesteld in plaats van de belangen van natuur en volksgezondheid. Het convenant geeft daarmee geen zicht op wegnemen van de maatschappelijke onvrede. Bij het tot stand komen van het convenant zijn maatschappelijke partijen nauwelijks betrokken.

Het probleem is niet dat er ‘knelpunten’ worden ervaren door de agrarische sector. Het probleem is de schade die de pesticiden aanrichten. De agrarische sector vertrouwt op de toelating van middelen door het Ctgb. Acties van burgers om ongewenst effecten van het gebruik van pesticiden aan de kaak te stellen, worden door de agrarische sector als polarisatie beschouwd. Het Ctgb wijst op haar beurt op haar (gemankeerde) toetsingskader en schuift de hete aardappel door naar lokale overheden, die zich ook geen raad weten.

De impasse kan alleen door de landelijke overheid worden doorbroken, maar niet met dit convenant.

In het convenant wordt niet aan de wettelijke bepalingen voldaan, met name Habitatrichtlijn, Omgevingswet, Natuurherstelverordening, KRW.

Hier wrekt zich dat de bedrijven pesticiden gebruiken, puur op basis van de landelijke toelating, zonder vergunningen waarbij kan worden getoetst op lokale effecten.

Er blijft in het convenant sprake van het gebruik van pesticiden zonder de hiervoor vereisten die ofwel voortkomen uit de toepassing van de Omgevingswet (artikel 3.11 Bal) of zijn gebaseerd op artikel 6 lid 3 van de Habitatrichtlijn.

De beoogde afbouw van gebruik van pesticiden is ongenueanceerd, niet gericht op de specifieke middelen die schade veroorzaken. De beoogde tijdsduur is te lang. Het kan niet

meer zo zijn dat je bedrijven gewoon door laat gaan, terwijl ze schade veroorzaken aan natuur en de volksgezondheid. Wetshandhaving op de korte termijn is noodzakelijk.

Daarbij komt het gebrek aan openheid over welke pesticiden waar en wanneer worden gebruikt. Dit creëert grote onzekerheid bij de burger die niet mag weten welke middelen in zijn omgeving worden toegepast.

In het convenant zit deze problematiek verscholen achter milieubelastingpunten. Dat is geen concreet sturingsmodel. Er is geen relatie tussen mogelijke aantasting van gezondheid en natuur en een hoeveelheid milieubelastingpunten. Het CLM geeft aan dat de verspreiding van middelen en de (gezondheids-) effecten daarvan niet in de milieumeetlat zijn opgenomen.

Een probleem is dat de burger zich niet kan verzetten tegen algemeen beleid van de overheden en wordt gedwongen zich te richten op toegepast beleid, afzonderlijk gevallen, waardoor het lijkt dat ze zich richten op individuele ondernemers.

Het convenant zal niet leiden tot een afname van het aantal gerechtelijke procedures, in tegendeel. Een toename wordt voorzien. Dit wordt door de agrarische sector als polariserend ervaren.

Tot slot

Wij hebben, met onder andere PAN, MOB, de Natuur&Milieufederaties en werkgroep Behoud de Peel al in oktober 2025 een handreiking gedaan aan IPO om uitvoering te geven aan de uitspraak van de Afdeling. Deze is echter niet serieus behandeld.

Wij zouden graag met u spreken over de uitvoering van de eerder genoemde wetten om daarmee nieuwe procedures te voorkomen en de polarisatie te helpen oplossen.

Hoogachtend,
Frans Rooijers
voorzitter Meten=Weten

